

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ - „НЕРАЗДЕЛНИ“

СЛАВОСЛОВ НА ВЕЧНАТА ЛЮБОВ

Страстен почитател на народната песенна традиция, Пенчо Славейков създава едни от най-великолепните си творби по мотиви от родния фолклор - „Змейново либе“, „Ралица“, „Бойко“, „Коледари“, „Луд гидия“ и др. За големия майстор на поетичното слово българската народна песен е връх на художественото съвършенство, до който поетът се докосва с благоговение. Вдъхновен от силата на това необикновено богатство, Славейков изразява по неповторим начин собствените си мисли, чувства и вълнения.

Баладата „Неразделни“ е художествен вариант на популярния фолклорен мотив за силата на вечната, трайна и непреходна любов, която свързва влюбените и след смъртта им.

Умело е използван похватът „разказ в разказа“, чрез който се постига повече интимност и непосредственост на чувството. Спирайки край самотния бряг, „уморен“ от сивото ежедневие, поетът е привлечен от кичестия явор и стройната калина - две дървета, сплели клони. Според народното поверие, това са завладяващите герои Иво и Калина, за които любовта се е оказала един неосъществен блян в живота, една съкровена, но недостижима мечта приживе, реализирана след смъртта им. Калина разказва за любовта си чрез „шъпота на плахи листи“. Техният ромон - „сладък и тъжовен“, разнася навред поетичната история на двамата влюбени.

Завладян от силата и чистотата на непресъхващото и вечно живо чувство, поетът разкрива подробно как младите искрени сърца стават жертва на деспотизма и жестокостта на родителите си. Макар че те обичат децата си, често стават причина за тяхното нещастие. Пенчо Славейков достига до прозрението за определящата роля на индивида, наличността по отношение на нейните интимни чувства. Обикновената човешка любов, сгриваща сърцата на преданите един към друг герои, придобива очертанията на мечта и копнеж по недостижимото в „тоя свят лъжовен“. Нищо не е в състояние да раздели двамата влюбени, да угаси пламъка на любовта, която грее по-ярко от слънцето и осветява както деня, така и нощта с топлите си лъчи. Дала смисъл на човешкия живот, тази първа обич ще остане и последна. Възвишената любов ще надделее и над смъртта. Пенчо Славейков дълбоко вярва, че „за сърцата, що се любят, и смъртта не е раздяла „.

Влюбените не ще пренебрегнат и забравят изречените „верни думи“, в сърцата им ще живее образът на „първо либе, първа севда“- символ на „верна обич“. В творбата е отразена нравствената красота на българина, намерила израз в привързаността и верността. Героите се борят за своята любов, страдат, копнеят един за друг. Понасят „мъките горчици“ и всички изпитания на съдбата. В мига, когато тази любов се оказва наистина невъзможна, единствен изход младите безутешни сърца откриват в самоубийството. Калина разказва за драматичните си изживявания:

*Аз изтръгнах и изпуснах бели медници
от рамо.*

*През навалицата виком полетях и се
промъкнах,
видях Ива, видях кърви...*

Изведнъж животът на Калина се обезсмисля. Тя не ще може да вдишва свежия въздух без своето слънце, което я гледа от „съседски двор напреко“, без „думите му... сладки“, без нежния загрижен поглед.

В устрема си да се доближи до своя Иво, героинята не се колебае:

*...и не сетих как измъкнах
остро ножче из сърце му и в сърцето си
забих го,
върху Ива мъртва паднах и в прегръдки си
обвих го...*

Калина решително и смело се изправя срещу предразсъдъците и робските традиции. Тя достойно защитава своето право на щастие, не се примирява с мрачната перспектива: нейният любим и тя да бъдат обречени на вечна мъка и самота. Само драматичната развръзка - смъртта, е изход от създалата се ситуация, само чрез смъртта влюбените ще изпълнят желанието на родителите си:

Нек сега ни се нарадват, мене майка, нему татко.

Истинската възвишена любов преодолява всички прегради на патриархалния живот. Чувството - искрено, чисто и неподправено, е изразено с изключителна сила, с трогателна правдивост на елегичния тон: „мъртви ние пак се любим и смъртта за нас е сладка“. Героите не са „истински мъртви“, защото са погребани „на брегът край таз долина...“, а от тях са израснали кичестият Явор и стройната Калина. Стоплени от своята нежна прегръдка, те ще устоят на бурите и несломена ще остане вечната им любов. Предан на своята „севда“ - Калина, Явор я е „прегърнал с клони“, а тя е „в него вейки свряла“. Никаква сила не ще бъде в състояние да ги раздели и изтръгне един от друг, защото най-силна и непобедима е тяхната неземна любов.

„Неразделни“ на Пенчо Славейков, както и народните балади със същия сюжет, представят вярата на българина в безсмъртната любов. Безсмъртно и вечно може да бъде само трайното, непреходното, преданата и силна обич между двамата влюбени. Както в народните песни, така и в творбата на Пенчо Славейков героите следват неотклонно воля-та на своята съдба. Индивидуални, силни личности, те се борят и страдат, но доказват, че могат да управляват своя живот и не допускат външна намеса. Определящи са чувствата им, а водещ в жизнения им път е съдбовният глас на сърцето. За тях не съществува живот без истинска, пламенна любов.

В стилно-езиково отношение „Неразделни“ се доближава до простотата и изразителността на живата народна реч. Характерни са епитетите с емоционално значение: „стройна“ Калина, „бели двори“, „кичест Явор“, „шепот сладък и тъжовен“. Често използвани са образните народни изрази: „писано било“, „та ние да се не сбереме живи“, „нек сега ни се нарадват“, „навалица“, „бели медници“, „верни думи“ и др.

Пенчо Славейков заема мотиви от народните песни, но в интерпретацията на поета те придобиват ново звучене. Вслушвайки се в мелодията на обикновената реч, майсторски преосмисля отново всичко и с верния си усет на голям художник обогатява народната традиция.

Баладата „Неразделни“ на Пенчо Славейков е една великолепна творба, славослов на вечната любов. Родена от духа на народното творчество, пречупена през неговия индивидуален творчески стил, тя е едно красноречиво доказателство за способността на българина да живее пълноценно и да обича истински и предано ближния си.